

Ábhar breise

	Sampla	Míniú ar an rial ghramadaí
An tuiseal ainmneach / cuspóireach		
An tuiseal tabharthach		
		
		
An tuiseal ginideach		

EOCHAIRFHOCAIL

A	
B	
C	
D	
E	
F	
G/H	
I/J/K	
L	
M	
N	
O	

Briathra Gnímh

Briathar	Míniú
Aimsigh	Ríomh, tomhais, faigh amach, agus araile.
Aithin	sainaithe na rudaí seo: (i) fíricí, (ii) saintréithe nó (iii) coincheapa, atá riachtanach (ábhartha/oiriúnach) chun cás, imeacht, próiseas nó feiniméan a thuiscint.
Anailísigh Déan anailís ar...	(i) déan staidéar nó scrúdú ar rud go mion, (ii) déan miondealú ar rud, chun na bunghnéithe nó an bunstruchtúr a nochtadh; (iii) sainaithe codanna agus coibhneasa, agus (iv) léirmhíneadh fianaise chun teacht ar chonclúidí.
Argóin Déan argóint faoi... Déan cás ar son... Áitigh	ceistigh smaoineamh agus déan díospóireacht ina leith, chun meon nó seasamh duine a athrú.
Athbhreithnigh Déan athbhreithniú ar...	(i) déan athscrúdú go cúramach nó go criticiúil, chun tacú le tuairim nó chun easaontú leis; (ii) déan anailís ar thorthaí chun tuairim a thabhairt.
Bain tátal as... Bain tuiscint as... Bain as...	déan triail agus tástáil chun rud éigin nua a fháil amach nó chun rud éigin a chruthú.
Beachtaigh	cuir feabhas ar rud (scéal, aiste, scannán, ceol) trí idirdhealuithe miona a chur isteach.
Ceap	cuir na coincheapa nó na hargóintí cuí in iúl go beacht (go cruinn) agus go córasach (in ord a dhéanann ciall).
Cleacht	déan dráma, píosa ceoil nó saothar eile go rialta chun é a dhéanamh réidh le cur os comhair an phobail.
Cosain	tabhair cúiseanna nó fianaise, chun tacú le freagra nó le conclúid.
Cruthaigh	déan rud éigin as an nua.
Cuir i bhfeidhm	roghnaigh agus bain úsáid as (i) faisnéis agus/nó (ii) eolas agus (iii) tuiscint, chun cás tugtha a mhíniú nó chun fíorchúinsí a mhíniú.
Cuir i láthair	taispeáin (nó tairg nó tabhair) rud ar bhealach foirmiúil; taispeáin rud roimh fhóram poiblí.
Cuir i ngrúpa	sainaithe rudaí nó réada de réir saintréithe.
Cuir síos ar... Déan cur síos ar...	(i) forbair pictiúr nó íomhá, le mionsonraí, ar struchtúr nó ar phróiseas, mar shampla, ag úsáid focal nó léaráidí mar is cuí; (ii) tairg plean, ionsamhlú nó samhail.
Cum	scríobh nó cruthaigh saothar ealaíne, go háirithe píosa ceoil nó píosa filíochta.
Déan	tabhair faoi ghníomhaíocht.
Déan ceangal idir...	déan nasc; tabhair rudaí le chéile chun nasc a dhéanamh eatarthu.
Déan comparáid idir...	tabhair cuntas ar na cosúlachtaí agus/nó ar na difríochtaí idir 2 (nó níos mó) rud nó cás. Is gá tagairt do gach ceann síos tríd.
Déan critic (léirmheas) ar...	luaigh gnéithe dearfacha agus diúltacha de rud – smaoineamh, déantúsán nó próiseas ealaíonta mar shampla, agus tabhair cúiseanna.

Briathar	Míniú
Déan taighde ar...	déan iniúchadh casta agus criticiúil, chun sainfhiosrú a dhéanamh.
Dear	ceap rud éigin, cruthaigh é agus cuir i ngníomh é, bunaithe ar phlean.
Deimhnigh	tabhair fianaise chun tacú le firinne ráitis.
Eagraigh	socraigh rud; cuir rud i gcóras nó rianaigh é.
Fiosraigh	breathnaigh ar eolas nó déan staidéar air, chun fíricí a chinntiú.
Forbair	éabhlóidigh: déan rud soiléir nó leathnaigh amach é, ó thaobh sonraí de.
Iniúch Déan iniúchadh ar...	déan breathnú, staidéar, nó mionscrúdú córasach, chun fíricí a chinntiú agus teacht ar chonclúidí úra.
Léirigh (cuir in iúl)	léirigh rud nó luaigh é; tarraing aird ar rud.
Léirigh (léirigh le samplaí)	úsáid samplaí chun cur síos ar rud éigin.
Léirmhíneigh Tabhair léirmhíniú ar...	úsáid eolas agus tuiscint chun treochothaí a aithint agus chun teacht ar chonclúidí ó fhaisnéis a thugtar.
Léirtheiscint a bheith ag... do...	aithin brí, bíodh tuiscint phraiticiúil agat do rud.
Liostaigh	tabhair roinnt pointí, gan aon mhíniú breise.
Machnaigh Déan machnamh ar...	meas rud chun ceartúchán nó feabhsúchán a dhéanamh.
Meas (cuimhnigh ar...)	(i) déan cur síos ar phatrúin i sonraí; (ii) úsáid eolas agus tuiscint chun patrúin a léirmhíniú; (iii) déan tuartha agus seiceáil iontaofacht.
Measúnaigh (breithiúnas eiticiúil) Déan measúnú ar...	(i) bailigh agus scrúdaigh fianaise chun breithiúnas agus breithmheas a dhéanamh; (ii) déan cur síos ar an gcaoi a dtacaíonn nó nach dtacaíonn fianaise le breithiúnas; (iii) sainaithe srianta fianaise i gconclúidí; (iv) déan breithiúnais ar smaointe, ar réitigh nó ar mhodhanna.
Measúnaigh (faisnéis) Déan measúnú ar...	(i) bailigh agus scrúdaigh fianaise chun breithiúnas agus breithmheas a dhéanamh; (ii) déan cur síos ar an gcaoi a dtacaíonn nó nach dtacaíonn fianaise le conclúid i bhfiosrúchán nó in iniúchadh; (iii) sainaithe srianta faisnéise i gconclúidí; (iv) déan breithiúnais ar smaointe, ar réitigh nó ar mhodhanna.
Mínigh	tabhair mionchuntas agus fáthanna.
Mol	tairg rud nó mol é lena bhreathnú, lena ghlacadh nó le haghaidh gnímh.
Oiriúnaigh Cuir in oiriúint	déan rud éigin oiriúnach do chúinse, d'úsáid nó do chuspóir nua.
Pléigh Déan plé ar...	tabhair athbhreithniú cothrom, ina bhfuil réimse argóintí, tosca nó hipitéisí: cuir tuairimí nó conclúidí i láthair go soiléir agus tacaigh leo le fianaise chúí.
Rangaigh Déan rangú ar...	cuir rudaí i ngrúpaí bunaithe ar thréithe comónta.
Sainaithe	(i) aithin patrúin, fíricí nó sonraí; (ii) tabhair freagra ó roinnt féidearthachtaí (iii) aithin fíric (fíoras) nó gné shainiúil agus luaigh go hachomair í.

LEABHRÁN TÉARMAÍ

Briathar	Míniú
Sainmhíneadh Tabhair sainmhíniú ar...	tabhair míniú beacht ar fhocal, ar fhrása, nó ar choincheap.
Scrúdaigh Déan scrúdú ar...	meas argóint, coincheap nó mír, ar bhealach a nochtann tuairimí, idirghaol nó struchtúr na hargóna (nó an choincheap nó na míre).
Sintéisigh Tarraing le chéile	tabhair smaointe difriúla le chéile chun tuiscint nua a chruthú.
Tabhair breac-chuntas ar...	tabhair na príomhphointí – na nithe ríthábhachtacha amháin.
Tabhair breithmheas ar...	déan measúnú, breith nó meas ar shaothar.
Tabhair fianaise faoi...	tabhair sonraí, obair agus cáipéisíocht, a thacaíonn le tátal nó le conclúid.
Tabhair le fios	mol réiteach, hipitéis nó freagra féideartha.
Taispeáin	(i) cruthaigh rud nó déan soiléir é, trí réasúnaíocht nó le fianaise; (ii) léirigh rud le samplaí nó le cur i bhfeidhm praiticiúil.
Tobchumadh/ Déan tobchumadóireacht/ Cum lom láithreach	cruthaigh ceol agus seinn é gan réamhsmaoineamh nó gan ullmhú roimh ré; léirigh rud, nó déan rud, le/as cibé rud atá ar fáil.
Trácht Déan trácht ar...	tabhair tuairim bunaithe ar ráiteas a tugadh nó ar thoradh ríofa.
Tras-scríobh	(i) cuir smaointe, urlabhra nó sonraí i bhfoirm scríofa nó clóscríofa; (ii) scríobh an méid a chloistear i bhfoirm litreacha nó abairtí.
Úsáid Bain úsáid as...	cuir eolas, scileanna nó rialacha i bhfeidhm.
Briathar	Míniú

